

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XLVIII. Nimia commendationes & depressiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

amicissimis etiam inimicos facit, dum concordem quidem, sed credulas animas maleloqua lingua dissociat.

CAPVT XLVIII.

Nimia commendationes & depressiones.

Suspectum dicendi genus, & quod fidem verbis adimit, eleuatque omnia propè rationum pondera & momenta. nimis enim propensam in alterutram partem voluntatem ostendit. quare suspicionem non tam rationis, quàm affectus ingenerat; facitque vt etiam rationibus, aliqui solidis, non parum derogetur. priuata namque aliqua talem necessitudine, cæco quodam amoris affectu, aut speratis emolumentis, & dignitatum ac commodorum suorum accessionibus, duci auditores arbitrantur.

Inde grandia nascuntur præiudicia, amoris aut odij, & neutri fides adhibetur, vtrique abrogatur, cùm in illo rationem ab amore, in hoc ab odio vinci arbitrentur. temperabit proinde dictionem, & plus illi modestiæ, quàm caloris intersperget quisquis apud viros rerum intelligentes fidem sperat. in populo plebeque infima,

plus

plus sæpe potest calor, & verborū, tanquā fluctuum congeries & cōvolutiones. cū impetu ferè potius, quàm maturo rerum verborumque pondere ducatur; modestiam, compositosq; ad maturitatem mores pro tarditate, & ingenita naturæ lenitate numerat: æqualitatem verò ac ditionis quandam malaciam in ignavo pectore, & ingloria mente ponit; ventis gaudet, & pleno gravidatis Austro velis; vt qui impetu, ac quasi vorticibus magis feratur, quàm ratione.

Hoc interim certum, non esse religiosi candoris, res verbis augere, & illarum tenuitatem Augusto ornatu vestire, aut infra meritam laudem ponere; aut debito spoliatas cultu, naufragas, ac tanquam fluctibus excussas in medijs arenis destituere.

Sed nec Christianæ simplicitatis est, mendacio amorem odiaque inuare, & infra supraque verum res tollere, aut deprimere. Neque de bona conscientia veniunt hæc placentia verba, & ad gratiam mendacio vestita: nascunturque ex his maiora damna, quàm quisquam prima fronte arbitretur. Sæpe enim Superiores in functionibus dispertiendis fidem commendationibus adhibent: & dum sequuntur cæcos hosce laudatores & ductores, non rarò in

præcipitia scopulosque plurimos impel-
lunt. si verò nimis depressionibus aures
mentemque admouerint; in pœnitenda
labuntur, dum idoneos in primis, & ad ma-
gna natos, muneribus exuunt, aut non ad-
mouet, vano hoc metu, ex improbo com-
mento nato, repellente. Ita fit, vt indignif-
simus quisque ad clauum sedeat, in Syrtes
& breuia nauem daturus; arceanturque à
gubernaculis, quorum industriâ tuto per
decumanos etiam fluctus, sc̄quentibus Au-
stris nauigari poterat.

Quòd si Superior hoc malo teneatur,
perit omnis illi apud suos fides. nam & dum
verissima narrat, in neutram partem libra-
to affectu, semper aliquid aut profusa, ac
supra verum prodigæ laudis, aut infra ve-
rum auaræ ac æmulæ tenacitatis subesse
suspiciantur: neque fides iam tantum illi
in augmento aut decremento adempta,
sed in omni omnino re; cum tam facile
illi esse arbitrentur, vniuersam rem, quam
illius partem mendacio aut tollere, aut
eleuare. Imitatur verbis paternum affe-
ctum? pulchris verbis alienum animum
tegi suspiciantur. promittit sollicitudinem
diuino orationis fluxu, & vbera quædam
ostentat matris? inopiam his tegi rerum,
& mentiri vbera vterumque matrem pu-
tant.

tant. fidem addicit, & in fiduciam suos locuplete sponſione pellicit; opes exteriùs ostentari, egestatem intus habitare ominantur. sinceritatem & candorem oratione spondet; plus etiam verentur, quo plus spondet. Neque quisquam huic se suaque credit; verebitur secreti fidem: cum ferè tales pronos ad quæuis effutienda reperiamus. quàm enim faciles ad augmenta ac decrementa rerum sunt, tam plurimùm faciles in omniù narrationem reperies. continebit enim difficilè rem ipsam, qui intra veri terminos continere illas nescit. inde iam illa nascuntur inferiorum de Superiore dicta, Antiquum obtinet, ne crede. crescit illius aut decreſcit oratio ab affectu, res alia est. facit more suo, & pro inueterata consuetudine pulchra veste deformem statuam induit, aut vili palla pulchram tegit. alius dixisset, crederemus: nam verba rebus aptari, tanquam strictam vestem corpori, à qua nullus huic decor, sed roboris ac venustatis expressio est, arbitraremur. at in huius ore & ornamenta & res figulantur, & quæ nusquam sunt, esse incipiunt. Omnis deinde veneratio in Superiorè perit: nam cuius semel orationi fides detracta est, etiam venerationi cultus omnis ademptus est.

R r 3 Multum

Multum deinde illi, quicumque hoc vitio laborat, apud externos de fide, de sanctitatis opinione, adeoque etiam de sperato animarum fructu decedit: nam ubi semel hæc de illo opinio inualuit, quod ferè euenire solet; omnia propè illius dicta, aut supra aut infra verum esse, non immeritò suspicantur. laudat? crescere credunt rem dictione. vituperat? detrahi fidem laudemque rebus, verbis arbitrantur. exempla adfert in terrorem, in diuini nominis amorem impellentia? plurimum hinc additij subesse coloris putant; nec tam rem ostendi, quàm ornatum, remque ipsam cultu tegi. omnia denique eiusdem generis dicta illius esse, etiam dum testatissima, & ab omni fucò alienissima narrat, sibi persuadent, è consueto nimirum illius more omnia metientes. Et dum prodesse, aut obesse student pro vario suo affectu alijs; apud cordatos carent saepe effectu sperato: cum nullam in laude fidem, nullam in vituperatione inueniant, & contrariam non rarò aliorum animis opinionem ingerant; vt quos laudant, vituperatione dignos; quos vituperant, laude dignissimos alij arbitrentur.

Remedia.

E Crebris ferè scrijsque Superiorum monitis petenda sunt. vt quos viderint hac ægritudine teneri, quoties labentes repererint, toties seriò moneant.

Iuuerit, illis etiam aliquem è magis ferijs maturisque Patribus designare, quem non illibentes audiunt: qui si quid in hoc genere monitione dignum obseruauerit, non parcat. proderitque publicis nonnunquam monitis ab his terrere.

Sin ipsi Superiores obnoxij malo huic sunt: videndum an aliquem habeât, quem pro priuata necessitudine non grauatè audiant, cuique ad religiosè monendum non desit animus; si modò sperari prudenter emendatio possit.

Ipsa denique consideratio labantis apud omnes fidei, & Superiores & reliquos meritò terrere ab hac consuetudine deberet; eo magis quòd semel imbibita hæc ratio vbi inter domesticos conualuerit, abeat etiam ad externos: vt qui his moribus domi fuerit, iisdem extra domum futurus sit, etiam in concionibus ad populum, in priuatis colloquijs, in ipsoque adeò sancto confessionum audiendarum munere. quod

R r 4 vbi

vbi fit, omnis necesse speratus spiritualis fructus collabascit. semel enim extincta protritaque fide, spei nihil reliquum esse potest.

Proderitque priuatim hac de re examen instituire, ac in rerum narrationibus, familiarique colloquio attentum in omnem partem animum habere, verbisque suis presentem, ac quasi monitorem sui. certis etiam sibi pœnitentijs in omnem manifestum lapsum propositis.

CAPVT XLIX.

Apprehensiones, suspiciones.

Periculis hîc omnia plena sunt, & magnorum etiam infelici & præpropere exitu comprobata. Hinc enim merores cor exedentes, ipsaque adeo ossa emedullantes. sequuntur animorum alienationes, ac in vltimam sæpe desperationem vergentia mala: spiritualis dein quædam succedit nausea, & ab omni omnino munere auersiones, laborum fuga, piarumque exercitationum neglectus; ac quasi quidam languentis animi contemptus, inquietudo insuper quædam mentis: & iam omnis illi locus, focij, munia molesta sunt,
ac